

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ, ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Ταχ. Δ/ση : Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 15180 – Μαρούσι
Πληροφορίες : Ε. Παναγιωτοπούλου
 Β. Τσιούρβα
Ιστοσελίδα : <http://www.minedu.gov.gr>
Email : deae1@minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210 3442190, 3797, 2577

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας:

Μαρούσι, 04 / 10 /2023
Αρ. πρωτ.: 111246 /Δ3

ΠΡΟΣ :

- 1) ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ & ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
- 2) ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
- 3) ΣΥΜΒΟΥΛΟΥΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ
ΕΝΤΑΞΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
(μέσω των Δ.Δ.Ε.)
- 4) ΓΥΜΝΑΣΙΑ Ε.Α.Ε.
(μέσω των Δ.Δ.Ε.)

ΚΟΙΝ.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
info@iep.edu.gr

Θέμα: «Οδηγίες για τη διδασκαλία και τη διαχείριση της ύλης του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Γ΄ τάξης του Γυμνασίου Ε.Α.Ε.».

Σχετ.: Το υπό στοιχεία 108887/Δ3/29-09-2023 εισερχόμενο έγγραφο του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.

Σε συνέχεια των σχετικών εισηγήσεων του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Πράξεις 60/28-09-2023 και 57/07-09-2023 του Δ.Σ) σας αποστέλλουμε για το σχολικό έτος 2023-2024:

- την ύλη και τις οδηγίες διδασκαλίας του μαθήματος της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής της Γ΄ τάξης του Γυμνασίου Ε.Α.Ε.
- τις οδηγίες διαφοροποίησης της διδασκαλίας στα μαθήματα του Γυμνασίου Ε.Α.Ε.

Συν.: Δύο (02) ηλεκτρονικά αρχεία

Οι διδάσκοντες/ουσες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

**Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ Δ/ΝΣΗΣ
ΣΠΟΥΔΩΝ Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ**

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Η Προϊσταμένη του Τμήματος Α΄ της
Δ/σης Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του
Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και
Αθλητισμού

Ευγενία Παναγιωτοπούλου

Evgenia Panagiotopoulou
05.10.2023 11:46:52

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΑΧΑΛΑΣ

Εσωτερική Διανομή:

- Γραφείο Υπουργού
- Γραφείο Υφυπουργού κ. Δ.Μ. Μιχαηλίδου
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Π/θμιας, Δ/θμιας Εκπ/σης & Ειδικής Αγωγής κ. Ι. Κατσαρού
- Γενική Διεύθυνση Σπουδών Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπ/σης
- Διεύθυνση Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Δ/θμιας Εκπ/σης - Τμήμα Α΄
- Δ/νση Ειδικής Αγωγής & Εκπ/σης - Τμήμα Α΄
- Δ/νση Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας και Καινοτομίας

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

A. Βασικές κατευθύνσεις που είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας

Κατά την εκπαιδευτική και μαθησιακή διαδικασία, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση στο περιεχόμενο της διδασκαλίας και η ισότιμη ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών, κρίνεται σκόπιμη η διαφοροποιημένη προσέγγιση της διδασκαλίας. Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη το διαφορετικό ατομικό προφίλ, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών της τάξης, θα πρέπει να γίνονται οι απαραίτητες εύλογες προσαρμογές: α) του περιεχομένου της διδασκαλίας, β) της διαδικασίας με έμφαση στην οργάνωση της τάξης και των ποικίλων τρόπων εργασίας (ομάδα, δυάδα, ολομέλεια, ατομικά, ευέλικτη ομαδοποίηση, κ.τ.ό.), τη χρήση πολυαισθητηριακών μεθόδων διδασκαλίας και ποικιλίας διδακτικών εργαλείων αλλά και του κατάλληλου προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού, καθώς και στην αξιοποίηση των αποτελεσματικότερων κατά περίπτωση και συνθήκη στρατηγικών διαφοροποίησης, και γ) του μαθησιακού αποτελέσματος μέσω ποικίλων και διαφορετικών τρόπων έκφρασης και αξιολόγησης αυτών. Οι στρατηγικές, οι πρακτικές και οι διαδικασίες διαφοροποίησης με συγκεκριμένα παραδείγματα παρέχονται μέσω του υποστηρικτικού υλικού που παρατίθεται στη συνέχεια (βλέπε Β. Υποστηρικτικό υλικό).

Για τις εν λόγω διαφοροποιήσεις λαμβάνονται υπόψη αφενός το ατομικό μαθησιακό προφίλ του/της κάθε μαθητή/τριας, όπως αυτό προκύπτει από την εκπαιδευτική αξιολόγηση ολιστικού χαρακτήρα (αρχική, διαμορφωτική μέσω αναστοχαστικής διαδικασίας και τελική) και αφετέρου το σύνολο των μαθητών/τριών της τάξης και το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η διδασκαλία. Η εκπαιδευτική αξιολόγηση διεξάγεται από τις/τους εκπαιδευτικούς της τάξης και σε συνεργασία με το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό (Ε.Ε.Π.) ή και το Ειδικό Βοηθητικό Προσωπικό (Ε.Β.Π.), στην περίπτωση των σχολικών μονάδων που υποστηρίζονται από αυτό, συνεκτιμώντας το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο του/της μαθητή/τριας, τα βιώματα και τις εμπειρίες, τις πληροφορίες που συλλέγονται από τους γονείς/κηδεμόνες ή και άλλους θεραπευτές ή ειδικούς που εμπλέκονται στην εκπαίδευση και φροντίδα του/της μαθητή/τριας. Επίσης, είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη η γνωμάτευση του οικείου Κέντρου Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.) ή αναγνωρισμένου δημόσιου Ιατροπαιδαγωγικού Κέντρου ή, ελλείψει των προαναφερθεισών περιπτώσεων γνωμάτευσης, το ενδεχόμενο πόρισμα της αρμόδιας Επιτροπής Διεπιστημονικής Υποστήριξης (Ε.Δ.Υ.) Για την υποστήριξη της αξιολογικής διαδικασίας των μαθητών/τριών παρέχονται στη συνέχεια, ενδεικτικά, οδηγοί εκπαιδευτικών και μια ποικιλία εναλλακτικών τρόπων, μέσων και εργαλείων αξιολόγησης (βλέπε Β. Υποστηρικτικό υλικό).

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο της διδασκαλίας διερευνώνται και λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες των μαθητών/τριών, τα ενδιαφέροντά τους, τα ταλέντα τους και οι κλίσεις τους καθώς και οι ατομικοί ρυθμοί ανταπόκρισής τους προκειμένου να παρέχεται ο χρόνος που απαιτείται για κάθε μαθητή/τρια, να διασφαλίζεται η ενεργός εμπλοκή τους και να εκφράζεται το δυναμικό τους στον μέγιστο δυνατό βαθμό. Βασικός στόχος της διδασκαλίας με βάση τις αρχές του καθολικού σχεδιασμού για τη μάθηση αποτελεί ο εκ των προτέρων σχεδιασμός της διδασκαλίας, ώστε να διασφαλίζει την ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών της τάξης επιτρέποντας πολλαπλούς τρόπους αναπαράστασης της

γνώσης/περιεχομένου διδασκαλίας, πολλαπλούς τρόπους έκφρασης και εμπλοκής και όχι οι εκ των υστέρων προσαρμογές των δραστηριοτήτων ή των διδακτικών πρακτικών που σχεδιάστηκαν στο πλαίσιο της διδασκαλίας. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμο να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων: α) η εννοιολογική πλαisiώσή τους, ώστε να διασφαλίζεται πως το περιεχόμενο γίνεται κατανοητό αξιοποιώντας την προηγούμενη εμπειρία, γνώση και βιώματα των μαθητών/τριών, β) το επικοινωνιακό κίνητρο, αν δηλαδή υπάρχει κίνητρο, ενδιαφέρον για επικοινωνία από τους ίδιους τους μαθητές και τις ίδιες τις μαθήτριες, (εξετάζεται αν οι δραστηριότητες συνδέονται με τα ενδιαφέροντά τους και τις δυνατότητές τους), γ) ο πολυαισθητηριακός χαρακτήρας των δραστηριοτήτων, αξιοποιώντας πολλαπλούς και εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης, δράσης, επικοινωνίας και εργασίας, δ) η δυνατότητα διαφορετικών κινητικών επιλογών, εναλλαγή κίνησης και στατικότητας στις δράσεις ανάλογα με το πλαίσιο της τάξης (βλέπε Β. υποστηρικτικό υλικό).

Επίσης, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει, εκ των προτέρων, να έχουν συμβουλευθεί το Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (Ε.Π.Ε.), το οποίο συνοδεύει την εκάστοτε γνωμάτευση και στο οποίο μπορεί να περιλαμβάνονται και οι ειδικές ρυθμίσεις, διευθετήσεις ή αναγκαίες εύλογες προσαρμογές, ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες, για την απρόσκοπτη συμμετοχή των μαθητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία, στις κάθε είδους εξετάσεις των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στις εισαγωγικές εξετάσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως η παροχή περισσότερου χρόνου, η χρήση υποστηρικτικών τεχνολογιών και η παροχή των θεμάτων σε προσβάσιμη μορφή (άρθρο 5, παρ. 4, ν. 3699/2008, Α' 199).

Το Ε.Π.Ε. των μαθητών/τριών, σύμφωνα και με τα διεθνή πρότυπα και δεδομένα, θα πρέπει να σχεδιάζεται διεπιστημονικά και συνεργατικά από το ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ. ή την Ε.Δ.Υ. με τους/τις εκπαιδευτικούς της τάξης (στην περίπτωση που εμπλέκονται πολλοί εκπαιδευτικοί ή πολλές ειδικότητες ορίζεται από κοινού ένας/μία συντονιστής/τρια) ή και το Ε.Ε.Π. και το Ε.Β.Π. (στις περιπτώσεις των σχολείων που στελεχώνονται με Ε.Ε.Π. και Ε.Β.Π.), τους γονείς, τους ειδικούς επιστήμονες που ενδεχομένως υποστηρίζουν τον/την μαθητή/τρια και εκτός σχολείου, τον/τη διευθυντή/ρια του σχολείου (θα πρέπει να μεριμνά, οι μαθητές/τριες που φοιτούν στο σχολείο να ακολουθούν το ατομικό τους πρόγραμμα και να τους παρέχεται η αναγκαία υποστήριξη για τη συνολική ανάπτυξή τους) με τη συμμετοχή και των ίδιων των μαθητών/τριών στον βαθμό που είναι εφικτό.

Ως προς το περιεχόμενο του Ε.Π.Ε., προτείνεται να περιλαμβάνει: α) στοιχεία μαθητή, γονέων και συμμετεχόντων στη σύνταξη του Ε.Ε.Π., β) ημερομηνίες συναντήσεων, γ) την παρούσα κατάσταση του/της μαθητή/τριας σε όλους τους τομείς ανάπτυξης (αυτοεξυπηρέτηση, κοινωνικοσυναισθηματικό, κινητικό, γνωστικό, γλωσσικό) συμπεριλαμβανομένης και της προϋπάρχουσας γνώσης στα διαφορετικά μαθησιακά/γνωστικά αντικείμενα, όπως προκύπτει από την αξιολογική διαδικασία, δ) το μαθησιακό προφίλ του/της μαθητή/τριας-στυλ μάθησης, τις δυνατότητές τους, τα ενδιαφέροντα και τα ταλέντα τους, ε) τις αξιολογικές διαδικασίες (μέσα και τρόποι αξιολόγησης), στ) μακροπρόθεσμους και βραχυπρόθεσμους στόχους ανά τομέα ανάπτυξης και γνωστικό αντικείμενο με ημερομηνία έναρξης και κατάκτησης αυτών, ζ) το προτεινόμενο εκπαιδευτικό πλαίσιο, τους τομείς εκπαιδευτικών προτεραιοτήτων και τις προτεινόμενες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις και προσαρμογές, η) τις αναγκαίες πρόσθετες υπηρεσίες ειδικής αγωγής και επιπρόσθετα υποστηρικτικά μέσα, τεχνολογίες και πόρους (ανθρώπινοι και

υλικού) εντός και εκτός σχολείου και ενδεικτική διάρκειά τους, θ) το ενδεχόμενο πρόγραμμα μετάβασης του/της μαθητή/τριας σε άλλο εκπαιδευτικό ή κοινωνικό πλαίσιο, ι) την ημερομηνία που τίθεται σε ισχύ και τις ημερομηνίες επαναξιολόγησής του για ανασχεδιασμό, κατόπιν αναστοχαστικής αξιολόγησης της ατομικής προόδου του/της μαθητή/τριας, αλλά και των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων και πρακτικών που υλοποιήθηκαν κατά τη διδασκαλία. Προτείνεται, επίσης, οι εκπαιδευτικοί να ενημερώνονται για το ιατρικό ιστορικό του/της μαθητή/τριας που ενδέχεται να επηρεάζει τη μαθησιακή του/της πορεία. Το Ε.Π.Ε. αποτελεί εμπιστευτικό έγγραφο.

Στο πλαίσιο της διδασκαλίας προτείνονται συνεργατικά μοντέλα διδασκαλίας. Ειδικότερα, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών της τάξης και του σχολείου καθώς και με το Ε.Ε.Π. και Ε.Β.Π., αλλά και μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας και άλλων υποστηρικτικών φορέων της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Κατά τη διδασκαλία οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται σε επίπεδο σχεδιασμού της διδασκαλίας, εφαρμογής και αξιολόγησης. Οι ρόλοι τους είναι ισότιμοι και είναι σημαντικό να μην παραπέμπουν σε ένα μοντέλο «ηγέτη-βοηθού». Σε περίπτωση συνδιδασκαλίας υιοθετείται το καταλληλότερο μοντέλο συνδιδασκαλίας ανάλογα με το προφίλ των μαθητών/τριών της τάξης (βλέπε Β. Υποστηρικτικό υλικό).

B. Υποστηρικτικό υλικό

Βάσει των ανωτέρω, για το σχεδιασμό της διδασκαλίας και γενικότερα την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου προτείνεται η αξιοποίηση του προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού και των προσαρμοσμένων σχολικών εγχειριδίων που έχουν αναπτυχθεί από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (διατίθενται και έντυπα στο σχολείο κατόπιν παραγγελίας από το ΙΤΥΕ_ΔΙΟΦΑΝΤΟ κάνοντας χρήση των κωδικών του σχολείου) καθώς και των οδηγιών εκπαιδευτικού για την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία, των οδηγιών διαφοροποίησης της διδασκαλίας για κάθε αναπηρία, των λογισμικών και των καλών πρακτικών που είναι δωρεάν διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής <http://www.prosvasimo.iep.edu.gr/el/>. Επιπροσθέτως, προσφέρονται δωρεάν και ανοιχτά διαδικτυακά μαθήματα για την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του ΙΕΠ [iepx \(https://iepx.iep.edu.gr \)](https://iepx.iep.edu.gr)

Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιοποιούν κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της διδασκαλίας τους και το κάτωθι υποστηρικτικό υλικό:

1. Οδηγοί διαφοροποίησης της διδασκαλίας και στρατηγικές διαφοροποίησης για κάθε αναπηρία με συγκεκριμένα παραδείγματα
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/odhgoi-diaforopoihshs-159>
2. Οδηγοί διαφοροποίησης ανά βαθμίδα εκπαίδευσης
http://iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/A_Kyklos/Special_Education/2020/Odigos_diaf_Gymnasio.pdf
<http://iep.edu.gr/el/link-eniaia1/diaforopoiisi>
3. Οδηγοί εκπαιδευτικών για την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρία και διαδικτυακές εφαρμογές
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/vivlia-eidikhs-agwghs-2020>
4. Προσαρμογές αναλυτικών προγραμμάτων για την εκπαίδευση μαθητών/τριών με Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες <https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/ekpaideush-mathitwn-me-aidikes-mathisiakes-duskolies>

5. Αναλυτικά Προγράμματα ΕΑΕ
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/analytika-programmata-eidikhs-agwghs-kai-ekpaideushs>
6. Εργαλεία, μέσα και διαδικασίες αξιολόγησης του μαθητή και της μαθήτριας
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/Books/2021/Moutavelis.Π3.10.1.platforma21.9.2021.pdf>
7. Διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές και εκπαιδευτική αξιολόγηση μαθητών/τριών με μαθησιακές δυσκολίες
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/ekpaideush-mathitwn-me-eidikes-mathisiakes-duskolies>
8. Οδηγοί αξιολόγησης των μαθητών/τριών ανά βαθμίδα εκπαίδευσης
<http://iep.edu.gr/el/deltia-tyrou-genika/odigos-ekpaideftikoy-gia-tin-perigrafiki-aksiologisi-sto-gymnasio>
<http://iep.edu.gr/el/deltia-tyrou-genika/odigos-ekpaideftikoy-gia-tin-perigrafiki-aksiologisi-sto-dimotiko> (περιλαμβάνει προτάσεις που ενδεχομένως αποβούν χρήσιμες στο έργο σας με κάποιες τροποποιήσεις)
9. Κοινωνικές Ιστορίες
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/koinwnikes-istories>
10. Βιβλία αμβλυώπων
<http://www.prosvasimo.iep.edu.gr/el/paradotea/vivlia-gia-amvlywpes-mathites-eisagwgh>
<http://ebooks.edu.gr/ebooks/>
11. Πολυμεσικό υλικό και προσαρμοσμένα σχολικά εγχειρίδια
<http://www.prosvasimo.iep.edu.gr/el/polimesiko-uliko-prosarmosmena-sxolika-vivlia/ekpaideutiko-logismiko>
12. Εικονολεξικό
<http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/eikonolexiko>
13. Ψηφιακή βιβλιοθήκη
<http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/polimesiko-uliko-prosarmosmena-sxolika-vivlia/multimedia-library>
14. On line λεξικό εννοιών
<http://prosvasimo.iep.edu.gr/el/polimesiko-uliko-prosarmosmena-sxolika-vivlia/online-lexiko-ennoiwn>
15. Μοντέλα συνδιδασκαλίας
<http://www.prosvasimo.iep.edu.gr/el/odhgos-ekpaideutikou-gia-thn-euaisthitopoihsh-se-themata-apodoxhs-ths-anaphrias-kai-ths-diaforetikothtas-kai-thn-anapyksh-entaksiakhs-koultouras-sto-sxoleio>
http://prosvasimo.iep.edu.gr/docs/pdf/Epimorfwsh_2017/%CE%A3%CE%A5%CE%9B%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3%20%CE%A4%CE%9F%CE%9C%CE%9F%CE%A3.pdf
16. Συλλογή καλών Πρακτικών
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/kales-praktikes-syllogh>
17. Παραδείγματα υποδειγματικών διδασκαλιών
<https://prosvasimo.iep.edu.gr/el/ypodeigmatikes-didaskalies>
18. Υλικό για την παράλληλη στήριξη
<http://www.prosvasimo.iep.edu.gr/el/epimorfwtiko-yliko-2017>

http://prosvasimo.iep.edu.gr/docs/pdf/Epimorfwsh_2017/%CE%A3%CE%A5%CE%9B%CE%9B%CE%9F%CE%93%CE%99%CE%9A%CE%9F%CE%A3%20%CE%A4%CE%9F%CE%9C%CE%9F%CE%A3.pdf

19. Υλικό για την εκπαίδευση παιδιών προσφύγων
<http://iep.edu.gr/el/component/k2/content/50-ekpaidefsi-prosfygon>
<http://iep.edu.gr/el/ekpaideftiko-logismiko-psifiaka-vivlia>

ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2023-2024

Για το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής στη Γ΄ τάξη Γυμνασίου ισχύουν τα ακόλουθα κατά το σχολικό έτος 2023-2024:

Αξιοποιείται το σχολικό εγχειρίδιο των Στέλλας Σωτηρίου, Στυλιανής Κορδονούρη, Αικ. Ζαφρανίδου, *Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γ΄ Γυμνασίου*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ».

Στο πλαίσιο του διδακτικού σχεδιασμού οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να αξιοποιήσουν τις προτεινόμενες **ιστοσελίδες** από το διδακτικό υλικό, να προβαίνουν σε επανέλεγχο της εγκυρότητάς τους, διότι ενδέχεται λόγω του δυναμικού τους χαρακτήρα ορισμένες από αυτές να είναι ανενεργές ή να οδηγούν σε διαφορετικό περιεχόμενο.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ		
Γ΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ		
<p>Για τη διδακτέα ύλη του μαθήματος ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει ως διδακτικό υλικό εκτός από το σχολικό εγχειρίδιο στο οποίο περιλαμβάνονται πολυτροπικά κείμενα (πηγές, διηγήματα, κινηματογραφικές ταινίες, διαγράμματα, κόμικ κ.λπ.) και το βιβλίο εκπαιδευτικού:</p> <p>Σημειώνεται ότι οι προοργανωτές του βιβλίου μαθητή, σε όλα τα κεφάλαια, παρέχουν πλούσιο εποπτικό υλικό στους μαθητές και τις μαθήτριες, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη διδασκαλία διαφορετικών κεφαλαίων ως πηγή διαθεματικής δραστηριότητας. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται σε τρεις (3) στήλες οι ενότητες, οι ώρες διδασκαλίας και κάποιες γενικές παρατηρήσεις τις οποίες μπορεί να λάβει υπόψη του ο/η διδάσκων/ουσα.</p> <p>Σε παρένθεση αναφέρονται οι προτεινόμενες ώρες των δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι ενδεικτικές και μπορούν οι διδάσκοντες/ουσες να τις αξιοποιήσουν κατά την κρίση τους.</p>		
Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο - Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)		
ΜΕΡΟΣ Α΄		
Ενότητα Ι: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ		
Πίνακας περιεχομένων	Παρατηρήσεις	<u>Ώρες-Δραστηριότητες</u>
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικές έννοιες 1.1 Άτομο «φύσει κοινωνικό ον» 1.2 Τι είναι κοινωνία 1.3 Ατομική και κοινωνική	Προτείνεται εστίαση: - στις πολιτισμικές και κοινωνικές διαφορές ανάμεσα στις κοινωνίες - στους διαφορετικούς πολιτισμούς των κρατών της ΕΕ	3

συμπεριφορά		
Κεφάλαιο 2: Κοινωνικές ομάδες 2.1 Διακρίσεις και χαρακτηριστικά των κοινωνικών ομάδων 2.1.1 Έννοια και χαρακτηριστικά των κοινωνικών ομάδων 2.1.2 Διακρίσεις των κοινωνικών ομάδων	Προτείνεται εστίαση: - στις προκαταλήψεις και διακρίσεις σε βάρος ομάδων (φωτ. 2.5 ο λόγος του Μάρτιν-Λούθερ Κίνγκ "I have a dream")	3
Κεφάλαιο 3: Κοινωνική οργάνωση και κοινωνική μεταβολή 3.1 Η κοινωνική θέση 3.2 Κοινωνικός ρόλος 3.3 Κοινωνικοί κανόνες 3.4 Κοινωνική διαστρωμάτωση και κοινωνική κινητικότητα 3.5 Κοινωνική μεταβολή	Ο/Η διδάσκων/ουσα μπορεί να αξιοποιήσει την προβολή της ταινίας Goodbye Lenin , στην οποία καταγράφονται οι τεράστιες αλλαγές της ζωής των κατοίκων του Βερολίνου, μετά την κατάρρευση του τείχους (η ταινία μπορεί να αναζητηθεί στο διαδίκτυο).	5
Κεφάλαιο 4: Κοινωνικοί Θεσμοί 4.1 Τι είναι κοινωνικός θεσμός 4.2 Αναγκαιότητα των θεσμών 4.5 Ο θεσμός της οικογένειας	Προτείνεται εστίαση: - στην κατανόηση της έννοιας του θεσμού μέσα από σχετικά παραδείγματα, όπως π.χ. η εξέλιξη του θεσμού της οικογένειας ή του θεσμού της εκπαίδευσης στην ελληνική κοινωνία.	3
Κεφάλαιο 5: Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος 5.1 Έννοια και περιεχόμενο της κοινωνικοποίησης 5.2 Φορείς της κοινωνικοποίησης 5.3 Τρόποι κοινωνικοποίησης 5.4 Ο κοινωνικός έλεγχος 5.5 Τα είδη του κοινωνικού ελέγχου	Προτείνεται εστίαση: - στη διαρκή και δυναμική διαδικασία της κοινωνικοποίησης π.χ. ηλικιωμένοι και χρήση των νέων τεχνολογιών, του υπολογιστή ή του skype για την επικοινωνία τους με μέλη της οικογένειάς τους.	5
Κεφάλαιο 6: Κοινωνικά προβλήματα 6.1 Κοινωνικά προβλήματα: προσδιορισμός και συνέπειες 6.2 Αίτια και αντιμετώπιση 6.3 Φτώχεια, ανεργία, καταναλωτισμός, αγωγή καταναλωτή 6.4 Τροχαία ατυχήματα, κυκλοφοριακή αγωγή 6.5 Αθλητισμός και βία	Ο/Η διδάσκων/ουσα μπορεί να ζητήσει συνθετικές ή ατομικές εργασίες παρουσίασης κοινωνικών προβλημάτων.	5
ΜΕΡΟΣ Β'		
Ενότητα II: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ		
Κεφάλαιο 8: Τα πολιτεύματα και το	Ο/Η διδάσκων/ουσα μπορεί επιπλέον να	5

<p>Σύνταγμα</p> <p>8.1 Μορφές πολιτευμάτων</p> <p>8.2 Το πολίτευμα της Ελλάδας</p> <p>8.3 Τι είναι Σύνταγμα</p> <p>8.4 Βασικές αρχές του Συντάγματος</p> <p>8.4.1 Λαϊκή κυριαρχία</p> <p>8.4.2 Κράτος Δικαίου</p> <p>8.4.3 Κοινωνικό Κράτος</p> <p>8.4.4 Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών</p>	<p>κάνει χρήση μιας σειράς από δραστηριότητες για θέματα όπως:</p> <ul style="list-style-type: none"> - η παρουσίαση των πολιτευμάτων των κρατών της Ε.Ε. μέσα από εργασίες των μαθητών και μαθητριών - ο ρόλος του δημοψηφίσματος - η κατάργηση της θανατικής ποινής στη χώρα μας ως απόδειξη του εκδημοκρατισμού της κ.λπ. 	
<p>Κεφάλαιο 9: Εκλογές, κόμματα, ΜΜΕ</p> <p>9.1. Εκλογικό σώμα</p> <p>9.2. Ψηφοφορία-βασικές αρχές</p> <p>9.3 Εκλογικά συστήματα</p> <p>9.4 Τα πολιτικά κόμματα</p> <p>9.5 Μ.Μ.Ε.</p>	<p>Προτείνεται εστίαση:</p> <ul style="list-style-type: none"> - στο δικαίωμα «του εκλέγειν» για τις γυναίκες στην Ελλάδα - στο ρόλο των ΜΜΕ και του διαδικτύου στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη κοινωνία 	5
<p>Κεφάλαιο 10: Οι λειτουργίες του κράτους</p> <p>10.1 Νομοθετική λειτουργία</p> <p>10.1.1 Η σύνθεση της Βουλής</p> <p>10.1.2 Οι αρμοδιότητες της Βουλής</p> <p>10.2. Εκτελεστική λειτουργία</p> <p>10.2.1 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας</p> <p>10.2.2 Η Κυβέρνηση</p> <p>10.2.3 Η Δικαστική λειτουργία</p>	<p>Ο/Η διδάσκων/ουσα προτείνεται να αξιοποιήσει:</p> <ul style="list-style-type: none"> - την ιστοσελίδα της βουλής http://www.parliament.gr, για να καθοδηγήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες να γνωρίσουν τις λειτουργίες του κράτους. - την ιστοσελίδα http://www.efivoi.gr, για να αντλήσει υλικό για τη «Βουλή των Εφήβων». - Προτείνεται να αξιοποιηθεί αναλυτικά στην τάξη ο πίνακας στη σελ. 93 «Τα όργανα της πολιτείας και ο ρόλος των πολιτών». 	4
<p>Κεφάλαιο 11: Η διοίκηση</p> <p>11.1 Η διοίκηση του κράτους</p> <p>11.2 Τοπική αυτοδιοίκηση</p> <p>11.2.1 Α' βαθμός: Δήμοι και Κοινότητες</p> <p>11.2.2 Β' Βαθμός: Περιφέρειες</p>	<p>Ο/Η διδάσκων/ουσα προτείνεται να αξιοποιήσει</p> <p>την ιστοσελίδα του Υπουργείου Εσωτερικών για την αποκεντρωμένη διοίκηση και αυτοδιοίκηση http://www.ypes.gr</p>	3
<p>Κεφάλαιο 12: Δικαιώματα και υποχρεώσεις</p> <p>12.1. Αντιστοιχία Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων</p>	<p>Προτείνεται εστίαση:</p> <ul style="list-style-type: none"> -στη διαφορά των ατομικών-πολιτικών-κοινωνικών δικαιωμάτων - στη σύνδεση δικαιωμάτων και 	8+2

12.2 Προστασία των δικαιωμάτων 12.3. Ατομικά Δικαιώματα 12.4 Πολιτικά Δικαιώματα 12.5 Κοινωνικά Δικαιώματα 12.5.1 Το δικαίωμα της παιδείας 12.5.2 Το δικαίωμα της εργασίας 12.5.3 Προστασία της υγείας-Αγωγή Υγείας 12.5.4 Προστασία του περιβάλλοντος- περιβαλλοντική αγωγή	υποχρεώσεων. Προτείνεται το κεφάλαιο να αξιοποιηθεί και με εργασίες από τους μαθητές τις μαθήτριες. Ο/Η διδάσκων/ουσα επίσης μπορεί να χρησιμοποιήσει εκπαιδευτικό υλικό για δραστηριότητες, π.χ. ιστοσελίδα http://www.living-democracy.com/el/	
Κεφάλαιο 13: Ευρωπαϊκή Ένωση 13.1 Ίδρυση και εξέλιξη 13.2 Βασικοί θεσμοί 13.4 Πολίτης και Ευρωπαϊκή Ένωση	Ο/Η διδάσκων/ουσα να αξιοποιήσει την ιστοσελίδα: http://europa.eu/teachers-corner/home_el για εκπαιδευτικό και διδακτικό υλικό	5+1
Κεφάλαιο 14: Η Διεθνής Κοινότητα 14.1Η διεθνής κοινότητα και το διεθνές δίκαιο 14.2.1 Οι Διεθνείς Οργανισμοί 14.2.2 ΟΗΕ 14.2.3 ΝΑΤΟ 14.2.4 ΟΑΣΕ 14.2.5 Άλλοι Διεθνείς Οργανισμοί- ΜΚΟ 14.3 Ανθρώπινα Δικαιώματα	Οι ενότητες 14.2.2, 14.2.3 και 14.2.4 να διδαχτούν περιληπτικά. Προτείνεται εστίαση: - στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα δικαιώματα -στην ιστοσελίδα: http://gr.humanrights.com/#/home (Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα δικαιώματα) για εκπαιδευτικό υλικό	5+2

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Γ΄ ΤΑΞΗ ΜΟΥΣΙΚΟΥ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Για τη διδακτέα ύλη του μαθήματος ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει ως διδακτικό υλικό εκτός από το σχολικό εγχειρίδιο στο οποίο περιλαμβάνονται πολυτροπικά κείμενα (πηγές, διηγήματα, κινηματογραφικές ταινίες, διαγράμματα, κόμικ κ.λπ.) και το [βιβλίο εκπαιδευτικού](#):

Σημειώνεται ότι οι προοργανωτές του βιβλίου μαθητή, σε όλα τα κεφάλαια, παρέχουν πλούσιο εποπτικό υλικό στους μαθητές και τις μαθήτριες, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί κατά τη διδασκαλία διαφορετικών κεφαλαίων ως πηγή διαθεματικής δραστηριότητας. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται σε τρεις (3) στήλες οι ενότητες, οι ώρες διδασκαλίας και κάποιες γενικές παρατηρήσεις τις οποίες μπορεί να λάβει υπόψη του ο/η διδάσκων/ουσα.

Σε παρένθεση αναφέρονται οι προτεινόμενες ώρες των δραστηριοτήτων, οι οποίες είναι ενδεικτικές και μπορούν οι διδάσκοντες/ουσες να τις αξιοποιήσουν κατά την κρίση τους.

Διδακτέα ύλη (Περιεχόμενο - Διαχείριση και ενδεικτικός προγραμματισμός)

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ενότητα Ι: ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ		
Πίνακας περιεχομένων	Παρατηρήσεις	Ώρες-δραστηριότητες
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικές έννοιες 1.1 Άτομο «φύσει κοινωνικό ον» 1.2 Τι είναι κοινωνία 1.3 Ατομική και κοινωνική συμπεριφορά	Προτείνεται εστίαση: - στις πολιτισμικές και κοινωνικές διαφορές ανάμεσα στις κοινωνίες - στους διαφορετικούς πολιτισμούς των κρατών της ΕΕ.	3
Κεφάλαιο 5: Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος 5.1 Έννοια και περιεχόμενο της κοινωνικοποίησης 5.2 Φορείς της κοινωνικοποίησης 5.3 Τρόποι κοινωνικοποίησης 5.4 Ο κοινωνικός έλεγχος 5.5 Τα είδη του κοινωνικού ελέγχου	Προτείνεται εστίαση: - στη διαρκή και δυναμική διαδικασία της κοινωνικοποίησης π.χ. ηλικιωμένοι και χρήση των νέων τεχνολογιών, του υπολογιστή ή του skype για την επικοινωνία τους με μέλη της οικογένειάς τους.	6
Κεφάλαιο 6: Κοινωνικά προβλήματα 6.1 Κοινωνικά προβλήματα: προσδιορισμός και συνέπειες 6.2 Αίτια και αντιμετώπιση 6.3 Φτώχεια, ανεργία, καταναλωτισμός, αγωγή καταναλωτή 6.4 Τροχαία ατυχήματα, κυκλοφοριακή αγωγή 6.5 Αθλητισμός και βία	Οι ενότητες 6.1 και 6.2 να διδαχτούν περιληπτικά. Ο/Η διδάσκων/ουσα μπορεί να ζητήσει - συνθετικές ή ατομικές εργασίες παρουσίασης κοινωνικών προβλημάτων.	6
ΜΕΡΟΣ Β΄		
Ενότητα ΙΙ. ΤΟ ΑΤΟΜΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ		
Κεφάλαιο 8: Τα πολιτεύματα και το Σύνταγμα 8.1 Μορφές πολιτευμάτων 8.2 Το πολίτευμα της Ελλάδας 8.3 Τι είναι Σύνταγμα 8.4 Βασικές αρχές του Συντάγματος 8.4.1 Λαϊκή κυριαρχία 8.4.2 Κράτος Δικαίου 8.4.3 Κοινωνικό Κράτος 8.4.4 Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών	Ο/Η διδάσκων/ουσα μπορεί επιπλέον να κάνει χρήση μιας σειράς από δραστηριότητες για θέματα όπως: - η παρουσίαση των πολιτευμάτων των κρατών της ΕΕ μέσα από εργασίες των μαθητών - ο ρόλος του δημοψηφίσματος - η κατάργηση της θανατικής ποινής στη χώρα μας ως απόδειξη του εκδημοκρατισμού της κ.λπ.	6+4

<p>Κεφάλαιο 10: Οι λειτουργίες του κράτους</p> <p>10.1 Νομοθετική λειτουργία</p> <p>10.1.1 Η σύνθεση της Βουλής</p> <p>10.1.2 Οι αρμοδιότητες της Βουλής</p> <p>10.2. Εκτελεστική λειτουργία</p> <p>10.2.1 Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας</p> <p>10.2.2 Η Κυβέρνηση</p> <p>10.2.3 Η Δικαστική λειτουργία</p>	<p>Το κεφάλαιο 10 να διδαχτεί περιληπτικά</p> <p>Ο/Η διδάσκων/ουσα να αξιοποιήσει:</p> <ul style="list-style-type: none"> -την ιστοσελίδα της βουλής http://www.parliament.gr για να καθοδηγήσει τους μαθητές και τις μαθήτριες, ώστε να γνωρίσουν τις λειτουργίες του κράτους, - την ιστοσελίδα http://www.efivoi.gr, για να αντλήσει υλικό για τη «Βουλή των Εφήβων». <p>- Προτείνεται να αξιοποιηθεί αναλυτικά στην τάξη ο πίνακας στη σελ. 93 «Τα όργανα της πολιτείας και ο ρόλος των πολιτών».</p>	5
<p>Κεφάλαιο 12: Δικαιώματα και υποχρεώσεις</p> <p>12.1. Αντιστοιχία Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων</p> <p>12.2 Προστασία των δικαιωμάτων</p> <p>12.3 Ατομικά Δικαιώματα</p> <p>12.4 Πολιτικά Δικαιώματα</p> <p>12.5 Κοινωνικά Δικαιώματα</p> <p>12.5.1 Το δικαίωμα της παιδείας</p> <p>12.5.2 Το δικαίωμα της εργασίας</p> <p>12.5.3 Προστασία της υγείας-Αγωγή Υγείας</p> <p>12.5.4 Προστασία του περιβάλλοντος-περιβαλλοντική αγωγή</p>	<p>Προτείνεται εστίαση:</p> <ul style="list-style-type: none"> - στη διαφορά των ατομικών-πολιτικών-κοινωνικών δικαιωμάτων, - στη σύνδεση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. <p>Προτείνεται το κεφάλαιο να αξιοποιηθεί και με εργασίες από τους μαθητές τις μαθήτριες.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ο/Η διδάσκων/ουσα επίσης μπορεί να χρησιμοποιήσει εκπαιδευτικό υλικό για δραστηριότητες, π.χ. ιστοσελίδα http://www.living-democracy.com/el/ 	9+5